

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

GAZETECİLİK

GAZETECİLİĞİN TEMEL KAVRAMLARI

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ- 1	3
1. GAZETE TÜRLERİ	3
1.1. Gazete ve Gazetenin Özellikleri	3
1.1.1. Gazete.....	3
1.1.2. Gazetenin Özellikleri.....	3
1.2. İçeriklerine Göre Gazete Türleri	4
1.2.1. Fikir Gazeteciliği	4
1.2.2. Kitle Gazeteciliği	5
1.3. Yayın Sürelerine Göre Gazete Türleri.....	6
1.3.1. Günlük Gazeteler	7
1.3.2. Haftalık Gazeteler	7
1.3.3. 15 Günlük Gazeteler.....	7
1.3.4. Aylık Gazeteler	8
1.4. Dağıtım Alanlarına Göre Gazeteler.....	8
1.4.1. Yerel Gazeteler	8
1.4.2. Bölgesel Gazeteler	10
1.4.3. Ulusal Gazeteler.....	11
1.4.4. Uluslararası Gazeteler	12
1.5. İlgi Alanlarına Göre Gazeteler	13
1.5.1. Ekonomi Gazeteciliği	13
1.5.2. Turizm Gazeteleri	13
1.5.3. Spor Gazeteleri	13
1.6. Ebatlarına Göre Gazeteler	14
1.6.1. Standart Boy Gazeteler.....	14
1.6.2. Tabloid Boy Gazeteler.....	14
UYGULAMA FAALİYETİ.....	16
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	18
ÖĞRENME FAALİYETİ- 2.....	19
2. GAZETECİLİK TÜRLERİ VE GAZETECİLİK	19
2.1. Gazeteci	19
2.2. Gazetecilik Türleri	20
2.2.1. Serbest Gazetecilik.....	20
2.1.2. Kadrolu Gazetecilik	21
2.1.3. Kaşeli Gazetecilik	21
2.3. Gazetecinin Hak ve Sorumlulukları	21
2.3.1. Gazetecinin Hakları.....	21
2.3.2. Gazetecinin Sorumlulukları	22
2.3.3. Gazetecinin Temel Görevleri ve İlkeleri	23
UYGULAMA FAALİYETİ.....	25
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	27
MODÜL DEĞERLENDİRME.....	28
CEVAP ANAHTARLARI	30
KAYNAKLAR	31

AÇIKLAMALAR

KOD	321GM0011
ALAN	Gazetecilik
DAL/MESLEK	Alan Ortak
MODÜLÜN ADI	Gazeteciliğin Temel Kavramları
MODÜLÜN TANIMI	Gazeteciliğin temel kavramları ve gazetecilerin nitelikleriyle ilgili bilgi ve becerilerin kazandırıldığı materyaldir
SÜRE	40/24
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Gazetecilik mesleğinin temel kavramlarını açıklamak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç: Gazetecilik mesleğinin temel kavramlarını ve niteliklerini analiz edebileceksiniz. Amaçlar: Ø Gazeteleri farklılıklarına göre karşılaştırabileceksiniz. Ø Gazeteciliğin temel niteliklerini eksiksiz olarak sıralayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Sınıf ortamında projeksiyon cihazı, yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası gazeteler
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra, verilen ölçme araçlarıyla, kazandığınız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendirebileceksiniz. Öğretmen, modül sonunda size ölçme aracı (çoktan seçmeli, doğru yanlış vb.) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Gazetecilik; dünyanın en güzel, en heyecanlı, en zor ve en onurlu mesleğidir. Bu mesleği severek ve yürekten isteyerek seçmelisiniz. Bu mesleği seçenler, özellikle bireysel çıkarları doğrultusunda değil de toplumun çıkarları doğrultusunda çalışacaklarını, kamunun hiç susmayan sesi olacaklarını bilmelidirler; çünkü yetkisi çok olan gazeteciliğin sorumluluğu da çoktur.

“Doğuştan gazeteci olunur.”sözünün artık geçmişte kaldığı, mesleğiyle ilgili tüm bilgileri alarak alanında uzmanlaşmış, hak ve sorumluluklarını bilen nitelikli gazetecilerin, günümüzde medya sektöründe tercih edilenler arasında ilk sırayı aldıkları görülmektedir. Gelecekte kendinizi saygı duyulan, sevilen, güvenilen ve aranılan bir gazeteci olarak görmek istiyorsanız, mesleki bilginin yanında, meslek etiğine de önem vermek zorundasınız. Basın ahlakının olduğu yerde basın özgürlüğü vardır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Gazeteleri farklılıklarına göre karşılaştırabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø İçeriklerine göre gazete türlerini araştırınız.
- Ø Çeşitli fikir gazetelerine ait örnekleri, sınıfa getirerek inceleyiniz.
- Ø Fikir gazeteleriyle kitle gazetelerinin benzeyen ve ayrılan noktalarını araştırarak sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Ø Aylık ve on beş günlük yayımlanan gazete örneklerini sınıfa getirerek günlük gazetelerle aralarındaki farkları arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Ø Yerel bir gazeteyi yerinde ziyaret ederek çalışma şartları hakkında bilgi edininiz.
- Ø Bölgesel bir gazete çalışanını sınıfa davet ederek çalışmalar hakkında bilgi alınız.
- Ø Ulusal gazetelere ait örnekleri sınıfa getirerek yerel gazetelerle aralarındaki farkları araştırınız.
- Ø İlgili alanlarına göre gazete türlerini araştırarak arkadaşlarınızla düşüncelerinizi paylaşınız.
- Ø Tabloid gazetenin tanımını ve en fazla kullanıldığı ülkeleri araştırarak düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. GAZETE TÜRLERİ

1.1. Gazete ve Gazetenin Özellikleri

1.1.1. Gazete

İç ve dış politika, ekonomi, kültür, spor ve daha başka konularda haber ve bilgi vermek için yorumlu veya yorumsuz olarak, her gün ya da haftanın belli günlerinde düzenli olarak çıkarılan basılı yayınlardır. Gazete içinde haberlerin yanı sıra makale, fıkra, deneme, röportaj, karikatür, fotoğraf, hikâye ve illüstrasyonlarla birlikte okuyucunun ilgisini çekecek her türlü konudaki bilgilere yer verilir.

1.1.2. Gazetenin Özellikleri

- Ø Okunması daha kolay ve ilgi çekicidir.
- Ø Gazeteyi her isteyen okuyucu rahatlıkla yanında taşıyabilmekte ve istediği zaman rahatlıkla okuyabilmektedir.
- Ø Gazetelerin saklanması, arşivlenmesi çok kolaydır.

- Ø Gazete haberleri saklanabildikleri için kalıcıdır ve her zaman tarihi belge niteliği taşır.
- Ø Gazeteler bir haberi farklı gerekçelerle tekrar gündeme getirebilir, haberi çok geniş boyutlarda ele alabilir.

1.2. İçeriklerine Göre Gazete Türleri

1.2.1. Fikir Gazeteciliği

Haberle birlikte yorumun ağırlık kazandığı, ünlü yazar ve düşünürlerin gazete sayfalarından halka seslendikleri, gazetede etkinin fotoğraflara değil, kelimelere yüklendiği gazetecilik türüdür. Gazete para kazandıran, çok satış yapması gereken bir işletme olarak ele alınmaz. Demografik yapısı belirlenmiş hedef kitlesinin düşünsel ihtiyaçlarına hitap eder. Amacı, mesajları ile eğlendirmek değil, eğitmek ve bilgilendirmektir. Okuyucuları da bu nedenle yüksek eğitim görmüş, okumaya seyretmekten fazla zaman ayırabilen kişilerdir. Yayın kimliklerini fikir gazeteciliği üzerine temellendirmiş gazetelerin haberlerinde duygulara hitap eden, şiddet ve cinsellik içeren verilere yoğunluk kazandıracak bir yazım örgüsü bulunmaz. Bilgi yoğun haberciliğe ağırlık verilir.

Günümüz gazeteciliğinde önemli bir yer işgal eden, insanoğlunun yapısı gereği pek hoşlanmadığı; fakat bilmesi ve öğrenmesi gereken haberleri ciddi bir içerikle sunarak insanları düşünmeye yöneltten gazetecilik türüdür. Sunduğu ciddi içerikli haberlerle insanları düşünmeye yöneltir. Fikir gazeteciliğinin amacı, önemli toplumsal sorunları, konuları saptayarak, toplumun gündemine getirmektir. Toplumun belirli bir görüşü savunarak bilinçlendirme görevi yapan fikir gazeteleri, haberleri yorumlayarak, açıklayarak değerlendirirler. Haberlerde açıklayıcı ve yorumlayıcı bir yaklaşım uyguladıkları gibi, soruşturucu, araştırmacı bir yolu da benimsenirler.

Fikir gazetelerinin temel özelliklerini kısaca şu şekilde sıralayabiliriz:

- Ø Belirli bir görüşü savunarak toplumu bilinçlendirme görevi yapar.
 - Ø Kitleleri yüksek eğitim almış insanlardır.
 - Ø Haberleri derinliğine inerek nedenleriyle araştırırlar.
 - Ø Ciddi içerikli haberlerin yanında görüş bildiren makaleler de yer alır.
 - Ø Gazetenin sayfaları çeşitli toplumsal konuları içeren bölümlerden oluşur.
 - Ø Tirajları magazin gazetelerine oranla düşüktür.
 - Ø Gazete hitap ettiği kitlenin büyüklüğüne göre tiraj alır yani satış yapar
- Fikir gazeteciliğine yönelik nedenleri şunlardır:

- Ø Sanayi devriminden sonra ortaya çıkan teknolojik gelişmeler
- Ø Haber toplama ve yazma yönünden getirilen yenilikler özellikle telgrafın ve telefonun kullanımı
- Ø Halka dönük gazetecilik anlayışının benimsenmesi

Türkiye’deki fikir gazeteciliğine ait örneklerde yayınların içeriklerinde açıklama, özgeçmişine değinme, derinliğine olayları anlatma, çözümlenme ve yorumlama yer almaktadır. Bu tür haberlere 1980’den sonra daha çok rastlanmıştır.

1.2.2. Kitle Gazeteciliği

Günümüzde daha çok “eğlendirici bilgi” denilen, “infotainment” tarzı haberciliği benimsemiş gazetecilik türüdür. 19. yüzyılın sonunda Amerikan gazeteciliği ile başlamıştır. Amerikan gazetecileri William Randolph Hearst ve Joseph Pulitzer, kitle gazeteciliğinin ilk temsilcileridir.

Joseph Pulitzer, 1890 yılında New York Sunday’ e bağlı “World” gazetesinin tirajını 300 bine çıkarmayı başarmıştır. Haberde insanların duygularına hitap eden, ölüm, hastalıklar ve çeşitli melodramları kullanmıştır. Bunun yanında sansasyonel fotoğraflar ve çizgi roman serilerini ilk olarak denemiş ve bu uygulama okuyucuların ilgisini çekmiştir.

Bu dönemde, gazete satışlarının artmasında, kel. Dişsiz ağız ile sürekli gülümseyen ve sarı bir çuval giyen çocuğun maceralarından oluşan “Sarı Çocuk” adlı çizgi roman etkili olmuştur. Tirajdaki bu artış etkisi bir süre sonra, kitle gazeteciliğini kendilerine yayın kimliği olarak seçen gazetelere “Sarı Basın” adının verilmesine neden olmuştur. Sarı basın, Amerika Basın Tarihi’nin çok renkli bir bölümünü oluşturmuştur. Bu uygulama, gazete satışlarını arttırmıştır.

Pulitzer’ in başlattığı bu akımı, William Randolph Hearst de izlemiştir; 1895 yılında New York Journal gazetesini satın alarak devam ettirmiştir.

Dünya basınında başarı ödülü uygulayan ilk gazeteci de Joseph Pulitzer olmuştur. Pulitzer Gazetecilik Ödülleri, bugün de dağıtılmaya devam etmektedir.

Kitle gazeteciliği diğer adıyla magazin gazeteciliği, günümüz gazeteciliğinde çok yaygın olarak görülen gazetecilik türüdür. Türkiye’de ve diğer ülkelerde örneklerine bolca rastlamak mümkündür. İnsanların öğrenmekten çok, hoşça vakit geçirmesini amaçlayan magazin gazetelerinin okur kitlesi, fikir gazetelerine oranla çok daha fazladır. Farklı eğitim yapılarına sahip insanlar vakit geçirmek ve oyalanmak için bu tür gazeteleri okurlar.

Bol resimli, büyük puntolu; fakat az haberin yer aldığı sayfa düzenli, magazin gazetelerinin anlatımı genelde çok basit, haber konularıysa çok çeşitlidir. Sosyete dedikodusundan, sanatçıların yaşamına, basit sokak cinayetlerinden, hayat pahalılığına, çeşitli yemek tariflerinden, yıldız fallarına kadar birçok konudan bahsedilir. Ciddi içerikli haberler çok azdır. Çoğu kez yapay haberlere de rastlanır.

Magazin gazeteciliğinin gelişim süreci incelendiğinde şu bilgilere ulaşılmaktadır:

- Ø Önce İngiltere’de görülmüş, daha sonra ABD’ye ve diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır.

- Ø 1830'dan sonra özellikle insanların ilgisini çeken konuların işlenmesi ve gazetelerin ucuza satılması nedeniyle halk gazeteciliği büyük gelişme göstermiştir.
- Ø Teknolojik gelişmeler ve yeni haber kaynaklarına ulaşılması kitle gazeteciliğinde Amerikalı iki gazetecinin **James Gordon Bennett** ile **Joseph Pulitzer**'in sansasyonel haber dönemini başlatmalarına neden olmuştur.
- Ø **Bennett** daha çok sosyete haberleri, skandallar ve dedikoduları haber konusu yapmış, hatta haber olsun diye kendi evlenme töreninden bahsetmiştir.
- Ø **Pulitzer** ise sansasyonel haberlerin yanında hükümet haberleri, şirket yolsuzlukları gibi toplumu ilgilendiren konulara değinerek çizgisini **Bennett**'den ayırmıştır.
- Ø Birinci Dünya Savaşından sonra sansasyonel gazetecilik doruk noktasına ulaşmıştır. Bu tür gazetelere Avrupa'da "**bulvar**" gazeteleri denmiştir.
- Ø 1929'da yaşanan ekonomik krizden sonra sansasyonel haberlere karşı yorum içerikli haberlerin daha fazla yayımlanmakta olduğu görülmüştür.
- Ø Gelişmekte olan ülkelerde hala magazin gazeteciliği yoğun bir şekilde varlığını sürdürmektedir.

Resim 1.1: Kitle gazetelerinden örnekler

1.3. Yayın Sürelerine Göre Gazete Türleri

Yayın periyotları gazetelerin bir başka sınıflandırma birimidir. Önceleri yayınlanma zamanlarına göre gazeteler sabah, akşam ve gece postası olarak sınıflandırılırken, artık bu sınıflandırma kalmamış, günlük, haftalık, 15 günlük, aylık ve 3 aylık gibi süre ile çıkan gazeteler şeklinde bir sınıflandırma ortaya çıkmıştır.

1.3.1. Günlük Gazeteler

Günlük periyotlar halinde yayınlanan gazetelerdir. Ülkemizde günlük olarak çıkan gazetelerden bazıları Şunlardır:

- Ø SABAH GAZETESİ
- Ø ZAMAN GAZETESİ
- Ø MİLLİYET GAZETESİ
- Ø HÜRRİYET GAZETESİ
- Ø POSTA GAZETESİ
- Ø STAR GAZETESİ
- Ø CUMHURİYET GAZETESİ
- Ø RADİKAL GAZETESİ
- Ø TAKVİM GAZETESİ
- Ø VATAN GAZETESİ
- Ø FANATİK GAZETESİ
- Ø FOTOMAÇ GAZETESİ
- Ø TÜRKİYE GAZETESİ
- Ø REFERANS GAZETESİ
- Ø DÜNYA GAZETESİ

1.3.2. Haftalık Gazeteler

Haftalık periyotlar halinde yayınlanan, belirli konularda uzmanlaŐarak sadece alanıyla ilgili bilgi veren, aynı zamanda haber ulaŐtıracakları kitleyi de belirlemiŐ olan gazetelerdir. Bu gazeteler yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde yayınlanmaktadır.

- Ø TRAKYANIN SESİ GAZETESİ
- Ø HEDEF GAZETESİ (BURDUR)
- Ø TÜKETİCİ GAZETESİ
- Ø BT (HAFTALIK BİLİM TEKNOLOJİLERİ GAZETESİ)
- Ø ZAMAN BULGARİSTAN GAZETESİ
- Ø EĞİTİM BAHÇESİ
- Ø GAZETE BULANCAK (GİRESUN)

1.3.3. 15 Günlük Gazeteler

15 Günlük periyotlar halinde yayınlanır. Konuları ayrıntılarıyla ele alır. Belli bir kitleye hitap eder. Bir günde tüketilen haberler yerine daha uzun soluklu haberlere yer vererek okur kitlesinin sorunlarına çözüm bulmaya çalışır. Anlatımda daha çok ayrıntıya gidilir. Sade ve kolay anlaşılır bir dil kullanılır.

1.3.4. Aylık Gazeteler

Aylık periyodik olarak yayınlanan, dergiye benzeyen, ele aldığı konuları ayrıntılı olarak inceleyen, bazen yerel bazen de ulusal özellik gösteren gazetelerdir. Bunlara ait birkaç örneği şöyle sıralayabiliriz:

- Ø UFUK ÖTESİ (Aylık aktüalite, araştırma, yorum gazetesi)
- Ø YAŞANACAK DÜNYA (Avrupa'daki göçmen işçilerin sorunlarını dile getirir)
- Ø ANTRAK GAZETESİ (Aylık Amatör Telsiz ve Hobi Gazetesi)
- Ø ABANA HABER KÜLTÜR GAZETESİ (Abana İlçesi Aylık Yerel Gazetesi)

1.4. Dağıtım Alanlarına Göre Gazeteler

Gazetelerin en yaygın sınıflandırılma biçimini dağıtım şekli, ifade etmektedir. Buna göre ülke geneline dağıtımı gerçekleştirilen yaygın gazetelerden, bölgesel ve kent içi dağıtımı yapılan yerel gazetelerden ve uluslararası alanda dağıtımı yapılan gazetelerden söz etmek mümkündür.

1.4.1. Yerel Gazeteler

Belirli bir yörede yayınlanan basın, yerel basın olarak adlandırılır. Anadolu basını olarak da anılan yerel basını daha geniş anlamı ile şu şekilde tanımlayabiliriz:

Ülke geneli yerine, daha dar bir dağıtımla bir ya da birkaç il ya da ilçedeki okura ulaşan, belirli il ya da bölgeye ilişkin haberlerin yoğunlukta bulunduğu basılı periyodik yayınların bütünüdür.

Ülkemizde ilk yerel gazete, 1867 tarihinde Erzurum'da yayınlanan Envar-ı Şarkiye gazetesidir. İkinci yerel gazete, 1881 yılında "Aydın" adıyla Mecid-i Fikri Bey tarafından İzmir'de yayınlanmıştır.

Anadolu'da gazetecilik 2. Abdülhamit döneminde, illere gönderilen matbaalarla başlamış; büyük illerle sınırlı kalmıştır. İllerdeki matbaalar, defter ve cetvel basmakla işe başlamışlar, sonra salname ve kitap yayınlarına geçmişlerdir. Bazı illerde bunlara ek olarak, kendi adıyla küçük boyda, az sayıda basılan genelde haftalık gazeteler yayına başlamış, böylece Anadolu'da gazetecilik mesleğinin ayak sesleri duyulmuştur.

Çoğu yerlerde, babadan oğla miras yoluyla geçen Anadolu basını, kıt imkânlarına karşın özellikle Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında halkı heyecanlandırma ve bilinçlendirmede önemli işlevler üstlenmiştir. Yerel yöneticiler ve halkla çok yakın ilişki içinde bulduklarından demokrasi kültürümüzün de ilk basamaklarını oluşturmakta, bu alanda da önemli katkıları söz konusu olmaktadır.

Yerel basın örneklerinde belirli il, ilçe ya da bölgelere yönelik sorunlar gündeme getirilip tartışılır. Ülkemizde neredeyse bütün illerde bu tür yayınlar mevcuttur. Bazen yerel basında ülke genelindeki sorunlarında tartışıldığı, haber olarak işlendiği görülebilir. Yerel basınla ulusal basını karşılaştırdığımızda yerel basında bir takım özelliklerin ön plana çıktığı görülür. Bu özellikler şunlardır:

- Ø Yerel gazeteler okuyucuya daha yakın ve sıcak gelir; çünkü haberler, olaylar tanıdık yakın bir çevre ile ilgilidir. İnsanın kendinden söz edilme doyumunu yerel basın daha kolay karşılayabilir.
- Ø Ulusal basının birkaç satırda geçtiği yöresel haberlere yerel basın, en ince ayrıntısına kadar verir. İşte bu özelliği ile yerel basının ulusal basın karşısında bir üstünlüğü söz konusudur.
- Ø Yerel basın okurunu ilgilendiren tüm olayları doğrudan iletmektedir. Bu tutumu ile yerel basın gereksiz haberlerle sayfa dolduran basından üstün bir özellik taşır.
- Ø Yerel basının hedef kitesini çok iyi tanıması gerekir; çünkü tüm kitle iletişim araçları için geçerli olan etkenler yerel basın için de geçerlidir. Yerel basında başarısı, yerel kamuoyu ve yerel yönetim üzerindeki etkisi ile orantılıdır.

Türkiye'deki yerel basının son durumuna bakacak olursak şu sonuçlarla karşılaşırız:

- Ø Türkiye'de 800 dolayında yerel gazete yayınlanmaktadır; ancak bu gazetelerin tamamı günlük olarak yayınlanmamaktadır. Yaklaşık yüzde 55'i günlük, yüzde 35'i haftalık, yüzde 10'a yakın bir bölümü de 15 günde ya da ayda bir yayınlanmaktadır.
- Ø Türkiye genelinde il ve ilçelerde yayınlanan yerel gazeteler yayınladıkları il ve ilçelere göre incelendiğinde, illerde yayınlanan gazetelerin sayısının 381, ilçelerde yayınlanan gazetelerin sayısının da 417 olduğu görülmektedir.

İl ve ilçelerde yayınlanan yerel gazetelerin illere göre sayısal dağılımı ise şu şekildedir:

İstanbul: 35, Ankara: 30, İzmir: 23, Adana: 10, Afyon: 15, Antalya: 23, Artvin: 13, Aydın: 34, Balıkesir: 24, Bolu: 12, Bursa: 21, Çanakkale: 9, Denizli: 17, Diyarbakır: 10, Edirne: 10, Gaziantep: 23, Hatay: 16, Isparta: 15, Mersin: 18, Kastamonu: 12, Kayseri: 16, Konya: 18, Kütahya: 17, Malatya: 12, Manisa: 16, Muğla: 17, Ordu: 13, Samsun: 13, Tekirdağ: 12, Yozgat: 14, Batman: 15, Osmaniye: 19

Resim 1.2: Yerel gazete başlığına ait örnek (1)

Yerel gazetelere ait örneklerden bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

- Ø GÜNAYDIN ALIĞA GAZETESİ
- Ø YENİ BURSA
- Ø HEDEF GAZETESİ
- Ø KARAMANDA UYANIŞ
- Ø NİKSAR HABER
- Ø BATMAN ÇAĞDAŞ GAZETESİ
- Ø MAVİ GAZETE
- Ø ALIĞA EKSPRES GAZETESİ
- Ø AK İSTANBUL
- Ø MENEMENİN SESİ GAZETESİ
- Ø KAZETE
- Ø GAZETE KARŞIYAKALI

Resim 1.3: Yerel gazete başlığına ait örnek (2)

1.4.2. Bölgesel Gazeteler

Bölge basını, sınırlı bir alanda yaşayanlara yöneliktir. Yayınlandığı bölgede olup bitenleri, politik, ekonomik, kültürel ve sanatsal etkinlikleri, spor faaliyetlerini haber ve fotoğraflarla okuyucuya sunan basına “Bölgesel Basın” denilmektedir. Tek bir basın-yayın kuruluşu tarafından basılan ve en az üç komşu ilde ya da en az bir coğrafi bölgede yayımlanan süreli yayınları ifade eder.

Bölgesel basının en somut örneği, İzmir’ de yayınlanan Yeni Asır gazetesidir. Bütün Ege Bölgesinin yayın organıdır. İlk bölge gazetesi ise o zaman sınırlarımız içinde bulunan Rusçuk’ ta, Mithat Paşa’ nın Tuna valisiyken 1865 yılında çıkardığı “Tuna” gazetesidir.

Yukarıda yerel basın için saydığımız tüm özellikler bölgesel basın içinde geçerlidir. Fakat son dönemde ulusal gazetelerin kendi aralarında yaşadığı rekabet, bölgesel alana da taşmış ve bölgesel basının da etkilenmesine neden olmuştur. Ulusal basına karşı artıları olan bölgesel basın karşılıklarına çıkan bu güçlü rakipler nedeniyle gerek tiraj kaybı gerekse reklam geliri kaybı nedeniyle güç kaybına uğradığı görülmüştür. Ulusal gazetelerin basılarının İzmir, Adana, Ankara İstanbul ve Erzurum gibi büyük illerde baskı tesislerinin bulunması, bu illerde ulusal gazete yerel sayfa ekleme, yani o ilin ya da bölgenin yerel haberlerini ulusal gazete içinde verme fırsatı vermiştir. Bu sayfalarda bölgesel gazete muhabirlerinin haberleri kullanılmaktadır. Bu durum, ulusal gazetelerle bölgesel gazeteler arasında sıkı bir haber alışverişi sağlasa da, ulusal düzeyde yayın yapan gazetelerle rekabet etmek durumunda kalan bölgesel gazeteler ve gazetecilerin gösterdikleri çabanın karşılığını bulamamasına yol açmaktadır.

Bölgesel gazeteler, ulusal gazetelere haber kaynağı oluşturmaktadır. Bir başka deyişle bölgesel gazeteler ulusal gazetelerin kılcal damarları gibidir. Ulusal gazetelerin ulaşamadığı yerleşim birimlerinden haberlere yer veren bölgesel gazeteler, ulusal gazeteleri besler. Bölgesel gazetelere ait örneklerden bazıları şunlardır:

Resim 1.4: Çeşitli bölgesel gazetelere ait örnekler

- Ø ANKARA GAZETESİ
- Ø İLK HABER
- Ø TRAKYA BİRİKİM GAZETESİ
- Ø ATAKÖY GAZETESİ
- Ø BEŞİKTAŞ GAZETESİ
- Ø YENİ ASİR
- Ø HABER EKSPRES
- Ø YENİ SAKARYA
- Ø DÜZCE DAMLA GAZETESİ
- Ø DARENDE HABER GAZETESİ

1.4.3. Ulusal Gazeteler

Sadece, bir yerleşim biriminde ya da bölgede değil, bütün yurttan olup bitenleri, önemli olayları, ekonomi, politika, spor, sanatsal ve kültürel etkinlikleri, genel bilgileri; haber, diğer yazınsal türler, fotoğraf ve görüntüleri, bu arada uluslararası ve ulusal politikaları, ayrıca dış haberleri yansıtan, büyük bayiler tarafından ülke düzeyinde dağıtımı gerçekleştirilen basına “Ulusal Basın” denilir.

Ulusal gazete kavramından çok sayıda okuyucuya ulaşan, ulaşmayı hedefleyen gazeteler anlaşılmaktadır. Başka deyişle, dünyanın ve ülkenin her tarafından, her türlü haberlere sayfalarında yer veren ve çok geniş bir okuyucu kitlesine dağıtım yapılacak şekilde yayın yapan gazeteler, ulusal gazeteler olarak adlandırılmaktadır. Bugün Türkiye’de toplam basımları 3,5–4 milyon kadar olan ulusal gazeteler kurdukları dağıtım ağı ile en küçük yerleşim alanlarına bile günlük olarak ulaşmaktadırlar.

Kağıt ve baskı niteliği dünya standartlarında olan ulusal gazetelerin, reklam ve promosyon yoluyla tanıtım ve rekabet çabası yoğundur. Günümüzde ulusal basın organları şirketleşerek, hatta holdingleşerek yayınlarını sürdürmektedir.

Ülkemizde ulusal basının merkezi İstanbul’dur. Ulusal gazetelere ait örneklerden bazılarını şöylece sıralayabiliriz:

- Ø HÜRRİYET GAZETESİ
- Ø MİLLİYET GAZETESİ
- Ø CUMHURİYET GAZETESİ
- Ø VATAN GAZETESİ
- Ø ZAMAN GAZETESİ
- Ø AKŞAM GAZETESİ
- Ø TAKVİM GAZETESİ
- Ø RADİKAL GAZETESİ
- Ø SABAH GAZETESİ

1.4.4. Uluslararası Gazeteler

Sadece yayımlandıkları ülkenin değil, diğer ülkelerin önemli olaylarını, uluslararası politikaları, ekonomik, kültürel, spor ve sanatsal etkinlikleri; haber, diğer yazınsal türler, fotoğraf ve görüntüleriyle yansıtan basına “Uluslararası Basın” denilmektedir. Bulunduğu ülke dışında başka ülkelerde de yayımlanan gazeteleri ifade eder.

Teknolojik gelişmeler sonucunda küreselleşerek bir köye dönüşen dünyamızda haber alma temel bir ihtiyaç haline dönüşmüştür; çünkü dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen ufak bir değişim tüm insanları olumlu veya olumsuz olarak etkilemekte ve insanlar bu gelişmeleri öğrenmek istemektedirler. İşte bu durum gazete kuruluşlarını uluslararası boyutta gelişmeye yöneltmiş ve uluslararası haber ajanslarının haberlerinden yararlanarak okur kitlesini dünyadaki gelişmelerden haberdar etmeye yöneltmiştir.

Uluslararası basın kuruluşlarına International Herald Tribune, New York Times, The Independent, The Guardian, Sun, Financial Times, Le Monde, Die Welt, Corriera Della Serra gibi gazeteler örnek olarak gösterilebilir.

Ülkemizde uluslararası boyutta yayın yapan gazetelerden bazıları ise şunlardır:

- Ø SABAH GAZETESİ
- Ø HÜRRİYET GAZETESİ
- Ø ZAMAN GAZETESİ
- Ø TÜRKİYE GAZETESİ

1.5. İlgi Alanlarına Göre Gazeteler

Sadece bir tek konuyu ele alarak o konuyla ilgili ayrıntılı bilgi veren gazetelerdir. Bunlar; ekonomi, spor, turizm ve bilim teknoloji vb. alanlarında yayın yapan gazetelerdir.

1.5.1. Ekonomi Gazeteciliği

Ekonomiyle ilgili olarak ayrıntılı yayın yapan gazetelerdir. Ekonomi gazetelerine ait örneklerden bazıları şunlardır:

- Ø İŞ VE EKONOMİ GAZETESİ
- Ø MÜKELLEF GAZETESİ
- Ø EKONOMİK ÇÖZÜM GAZETESİ
- Ø GÖZLEM GAZETESİ
- Ø DÜNYA
- Ø REFERANS

1.5.2. Turizm Gazeteleri

Turizmle ilgili konularda bilgi veren gazetelerdir. Bunlara ait örneklerden bazıları şunlardır:

- Ø TURİZM GAZETESİ
- Ø TURİZM DOSYASI
- Ø TURİZMDE BU SABAH
- Ø AKADEMİK TURİZM BÜLTENİ
- Ø TURİZM HABERCİSİ

1.5.3. Spor Gazeteleri

Son zamanlarda sporun özellikle futbolun, geniş halk kitleleri tarafından çok fazla ilgi görmesi ve spor yayınlarını yayınlamak için medya gruplarının aralarında kıyasıya yarışması, spor gazeteciliğinin popülaritesini arttırmıştır. Spor gazeteciliği son 15 yılda özellikle ticarileşme ve profesyonelleşmenin hâkimiyetiyle birlikte önemli anlayış değişiklikleri ile gelişerek büyüyen bir sektör olmuştur. Tüm bu gelişmeler, spor gazeteciliğinin etik anlamda uyması gereken kurallardan biri olan objektif haberciliği çok önemli bir noktaya getirmiştir. Gazeteci, kamu görevini yaparken önce kendisine-mesleğine, sonra da kitlelere karşı sorumludur. Spor gazetecileri sportif olayları dikkatli izlemeli tarafsız ve uzman kişiliğiyle yorumlamalı ve toplumu bilgilendirmelidir. Ülkemizde yayınlanan spor gazetelerinden bazıları şunlardır:

- Ø FANATİK
- Ø FOTO MAÇ
- Ø SÜPER SPOR
- Ø MEDYA SPOR

1.6. Ebatlarına Göre Gazeteler

1.6.1. Standart Boy Gazeteler

Gazetelerin basılı buldukları kâğıdın boyutlarına göre bir adlandırma yapıldığında normal bir gazete 57x82 cm boyutlarında yayınlanmaktadır. Bu ölçülerdeki gazeteler 6,8, 9 veya 10 sütunluk sayfa düzenlemesi yapmaktadır. Genellikle ulusal ve bölgesel gazeteler standart boy olarak çıkmaktadır.

1.6.2. Tabloid Boy Gazeteler

Standart boy bir gazetenin ortadan katlanmasıyla elde edilen 38x28 cm ebatlarındaki gazete şeklidir. Bu şekli ile bulvar gazetelerine benzer. Ülkemizdeki çok sayfalı gazetelerin hafta sonu ekleri genellikle tabloid boyuttur. Okunması ve taşınması kolay olmakla birlikte, konuların çok çeşitli sayfalara dağılmış olması bazılarında göre dezavantajdır. Ülkemizde çok fazla rağbet görmemesine karşın batı ülkelerinde tabloid boy yayınlanan çok sayıda yüksek tirajlı gazeteler bulunmaktadır. Bunların başını İngiltere çekmektedir. Dünyadaki gazetelerin yüzde 36' sı tabloid formatındadır. Genellikle 5 sütun üzerinden oluşturulan bu gazetelerde büyük resim ve büyük başlık kullanılmaktadır. Orta sayfa vitrin gibi düşünülmüştür.

Resim 1.5: Standart ve Tabloid boy gazetelere ait örnekler

Yukarıda yapılan sınıflandırmaların dışında naylon gazete ve referans gazetesini de tanımlamakta yarar vardır.

Naylon Gazete: Gazeteciliğin gerçek işlevini yerine getirmeyen, ancak resmi ilan almak ya da çıkar sağlamak için yayını sürdürülen gazetelerdir.

Referans Gazetesi: Klasik gazetecilik ilkelerinin geçerli olduğu ve kupürleri belge niteliği taşıyan, atıf ve alıntılarla yazılarından yararlanan gazetelerdir. Gazetenin ortaya çıkardığı gerçekler ve olaylara getirdiği yorumlar, tarih yazıcılarına ışık tutmaktadır. Bu nedenle bir gazete için referans olmak, eş deyişle ileride yararlanılacak bir belge olmak çok önemlidir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Sınıfınızda çeşitli türlerdeki gazeteleri inceleyebilecek şekilde gruplar oluşturunuz. Grup olarak size verilen türle ilgili gazete örneklerini sınıfa getirerek ayrıntılı bir şekilde inceleyiniz. İncelediklerinizi ve daha önce öğrendiklerinizi, önce kendi grubunuzla daha sonra sınıfınızdaki diğer gruplarda bulunan arkadaşlarınızla değerlendirerek eksik ya da hatalı gördüğünüz konularla ilgili öğrenme faaliyetine dönerek konuyu tekrar ediniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø İçeriklerine göre gazete türlerini inceleyiniz.	Ø Konuyla ilgili kısma geri dönerek inceleyiniz. Gazetenin hangi konulara daha fazla yer verdiğine dikkat ediniz.
Ø Yayın sürelerine göre gazete türlerini inceleyiniz.	Ø Konuyla ilgili kısma geri dönerek inceleyiniz. Farklı sürelerle yayınlanan gazeteleri seçiniz.
Ø Dağıtım alanlarına göre gazete türlerini inceleyiniz.	Ø Konuyla ilgili kısma geri dönerek inceleyiniz. Arama motorlarını kullanarak uluslararası, ulusal, yerel ve bölgesel düzeyde yayınlanan gazetelerin en önemlileri hakkında bilgi toplayınız.
Ø İlgili alanlarına göre gazete türlerini inceleyiniz.	Ø Konuyla ilgili kısma geri dönerek inceleyiniz. Arama motorlarını kullanarak farklı alanlardaki gazeteler hakkında bilgi toplayınız.
Ø Ebatlarına göre gazete türlerini inceleyiniz.	Ø Konuyla ilgili kısma geri dönerek inceleyiniz. Okul gazetenizin ebatlarının hangi türe girdiği hakkında bilgi toplayınız.

Performans Değerlendirme

Gözlenecek Davranışlar	Evet	Hayır
Ø İçeriklerine göre gazete türlerini incelediniz mi?		
Ø Gazetelerin internet adresleriyle ilgili bilgi topladınız mı?		
Ø Dağıtım alanlarına göre gazete türlerini incelediniz mi?		
Ø Arama motorlarını kullanarak ekonomi gazeteleri hakkında detaylı araştırma yaptınız mı?		
Ø Okul gazetenizin ebatlarının hangi türe girdiği hakkında bilgi topladınız mı?		

Cevaplarınızda hayır seçeneği işaretliyse faaliyete geri dönerek tekrar ediniz. Cevaplarınızın tümü evetse bir sonraki faaliyete geçebilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıda verilen ifadelerin başındaki boşluğa doğru ise (D) yanlışsa (Y) koyunuz.

1. Bol resimli, büyük puntolu; fakat az haberin yer aldığı sayfa düzenli magazin gazetelerinin anlatımı genelde çok basittir. D() Y()
2. Yayın sürelerine göre gazeteler; günlük ve haftalık olarak ikiye ayrılır. D() Y()
3. Yerel gazeteler okuyucuya daha yakın ve sıcak gelir; çünkü haberler ve olaylar tanıdık ve yakın çevre ile ilgilidir. D() Y()
4. Spor gazeteciliğinde objektiflik çok önemli değildir. D() Y()
5. Ülkemizde çok fazla ilgi görmemesine karşın Tabloid boy gazetelere batı ülkelerinde çok fazla rastlanmakta hatta, çok yüksek tirajlı gazeteler bu şekilde çıkmaktadır. D() Y()

ÖĞRENME FAALİYETİ- 2

AMAÇ

Gazeteciliğin temel niteliklerini eksiksiz olarak sıralayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Bulduğunuz yerde yayımlanan bir gazeteyi ziyaret ederek, burada kadrolu çalışan bir gazeteciden mesleği hakkında ayrıntılı bilgi alınız ve öğrendiklerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Ø Yaşadığınız bölgede serbest çalışan gazeteci varsa sınıfınıza davet ediniz ve çalışma yöntemleri hakkında bilgi alınız.
- Ø Başarılı, çalışkan, hitap ettiği kitle tarafından sevilen ve sayılan bir gazetecide bulunması gereken özellikler nelerdir? Araştırarak, bilgilerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Ø Emekli bir gazeteciyi ziyaret ederek mesleki deneyimlerini paylaşınız
- Ø İlinizdeki basın meslek kuruluşlarını ziyaret ederek, gazetecinin hak ve sorumlulukları hakkında bilgi alınız ve görüşlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Ø İnternette arama motorlarını kullanarak, Basın Kanunu'nun gazetecinin hak ve sorumluluklarıyla ilgili maddelerini inceleyiniz.

2. GAZETECİLİK TÜRLERİ VE GAZETECİLİK

2.1. Gazeteci

Gazeteci, esas işi habercilik olan kişidir. Gazeteciliğin haber malzemesi sayılan bilgilerin toplanması, yazılması, düzenlenmesi ve dağıtılmasını içeren bir işlem olduğu tanımından yola çıkarak gazeteciyi, “Ulaşmak istediği kitle için en önemli bilgileri toplayarak haber haline getiren ve kişileri bilgilendirerek düşünmeye sevk eden meslek mensubu” olarak tanımlamak gerekir. Bir başka tanıma göre gazeteci: “Bir basın kuruluşunda, düzenli olarak kadrolu, sözleşmeli veya telif ücreti karşılığı çalışan, haber alıp verme ve olaylar hakkında görüş belirtme işini yapan, çalıştığı kuruma karşı yasaların kendisine karşı yüklediği sorumlulukları yerine getiren ve kendisine verilen haklardan faydalanan kişidir.”

Uluslararası Gazetecilik Federasyonu (FIJ) gazeteciyi, “Asli, sürekli ve ücretli işi, bir ya da birkaç görsel, işitsel kitle iletişim aracına yazı veya resimle katkıda bulunan, kazancının çoğunu böylece sağlayan kişidir. Gazetelerde ve süreli diğer yayınlarda veya radyo ve televizyondan yayınlanmak üzere güncel olayları ve haberleri toplayan, veren, yorumlayan kişidir.” şeklinde tanımlamıştır.

Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi’nin gazeteci tanımı şöyledir: “Esas işi cari olayları toplamak, yazmak ve yorumlamak olan kişidir.”

Mesleğin içinden gelenlerse şu tanımları yapmaktadır.

Uğur MUMCU:”Gazeteci; haber ve bilgi kaynağına en çabuk ulaşan ve bu kaynaklardan edindiği bilgi ve haberleri okurlarına sunan insandır.”

Nezih DEMİRKENT:”Her eline kalem alan kişi ya da her sarı basın kartı sahibi gazeteci sayılmayabilir. Yine, ben 40 yıldır yazı yazıyorum, demek ya da bir gazetenin birinci sayfasında imzasını görmek bir insanın gazeteci olması için yeterli değildir.”

Emin ÇÖLAŞAN:”Gazeteci haber yazan, yazı yazan, araştıran, resim çeken, karikatür çizen ve sayfaları düzenleyen kişidir.”

Basın Kanunu’nda yer alan gazeteci tanımı ise şöyledir: “Türkiye’de yayınlanan gazete ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajanslarında her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan İş Kanunu’ndaki işçi tarifi şümulü haricinde kalan kimselerle, bunların işverenleri hakkında uygulanır. Bu kanunun şümulüne giren fikir ve sanat işlerinde çalışanlara da gazeteci denir.

Basın Kartları Yönetmeliği’ne göre, bir kişiye gazeteci denilebilmesi için “Sarı” ya da “Mavi Basın Kartı” sahibi olması gerekir.

2.2. Gazetecilik Türleri

2.2.1. Serbest Gazetecilik

Herhangi bir basın kuruluşuna bağlı olmaksızın çalışan gazetecidir. Doğrudan doğruya veya bir ajans aracılığıyla kararlaştırılacak ücret karşılığında, belirli bir iş (makale, resim, fotoğraf, radyo veya televizyon programı) teklif eden veya tamamlanmış bir çalışmayı bir gazeteye satmaya uğraşanlar serbest gazetecilerdir. Birçok serbest gazeteci, yerel gazetelere mektup yazarak kariyerlerine başlamışlardır. Serbest gazetecilikte cesaret, ikna etme kabiliyeti, sabır ve kişisel disiplin çok önemlidir. Amerika doğumlu bir serbest gazeteci ve reklâm yazarı olan Rhondda Cox, başarısının sırrının cesaret olduğunu şöyle açıklamıştır: “Soğuk editörlere telefon açmaktan korkmayın, kaybedecek hiçbir şeyiniz yok. İlk başta iş almak pek kolay olmayacaktır, bu yüzden reddedilmekten korkmayın. Bir makaleyi satmadan önce birçok telefon konuşması yapmanız gerekebilir; fakat ısrarınız sonunda kazanacaktır.” Serbest gazeteci, aynı anda bir veya birkaç gazeteye katkıda bulunabilir ve böylece tüm gün çalışıyor olabilir.

2.1.2. Kadrolu Gazetecilik

Bir gazetenin kadrosunda bulunan haber yapan ya da fotoğraf çeken ve geçimini bu işten sağlayan kişidir. Basın organları için fotoğraf sağlayan kişiler de bu gruba dâhil edilir.

2.1.3. Kaşeli Gazetecilik

Bir ya da birkaç gazeteye bağlı, muhabir olarak görev yapan, hazırlayıp gönderdiği ve yayınlanan haber başına ücret veya maaş alan muhabirdir. Kadrolu muhabirler, hazırladıkları haber sayısına göre pirim ve telif usulü ya da maaşlı olarak ücret alırlar. Bu muhabirlerin haberle ilgili olarak ulaşım, film, telefon vb. giderleri gazete tarafından karşılanır. Yerel basında ve aynı zamanda ulusal gazeteler için çalışan muhabirlerin çoğu kadrolu muhabirlerdir.

Daha detaylı bilgi için bakınız:

<http://www.gazeteler.com>

<http://www.dorduncukuvvetmedya.com>

Resim 2.1:Gazeteciliğin sembolü haline gelmiş eski daktilo ve fotoğraf makinesi

2.3. Gazetecinin Hak ve Sorumlulukları

2.3.1. Gazetecinin Hakları

- Ø Gazeteci, tüm bilgi kaynaklarına serbestçe ulaşma ve kamu yaşamını belirleyen, halkı ilgilendiren tüm olayları izleme, araştırma hakkına sahiptir.
- Ø Gazetecinin karşısına çıkarılacak gizlilik ve sır gibi engeller, kamusal işlerde yasaya, özel işlerde açık ve ikna edici gerçeklere dayandırılmalıdır.

- Ø Gazeteci, çalıştığı basın ve yayın organının kendisiyle yaptığı sözleşmede de kaydedilmiş olması gereken temel çizgisini dikkate alır. O temel çizgi dışındaki ve onunla çelişen veya orada açıkça belirtilmemiş olan tüm telkin, öneri, istek ve talimatı reddetme hakkına sahiptir.
- Ø Gazeteci, inanmadığı bir görüşü savunmaya veya meslek ilkelerine aykırı bir iş yapmaya zorlanamaz.
- Ø Gazeteciler, özellikle yazı işleri çalışanları, basın- yayın işletmesinin işleyişini belirleyen, etkileyen önemli kararlardan haberdar edilmeli ve gereğinde, kararların alınmasına katılmalıdır.
- Ø İşlevi ve sorumlulukları ışığında, gazeteciler örgütlenme hakkının yanı sıra, görevinin maddi ve manevi güvencesini sağlayan kişisel sözleşme yapma hakkına sahiptir.
- Ø Gazeteci, ekonomik bağımsızlığını garanti eden, toplumsal rolüne ve emeği ile yeteneğine uygun bir ücret almalıdır.
- Ø Gazeteci, kaynakların gizliliği ilkesi uyarınca, kaynağını açıklamaya ve tanıklık yapmaya zorlanamaz. Kaynak izin verdiği takdirde gizlilik ortadan kalkabilir. Kaynağı tarafından açıkça yanıtıldığı durumlarda gazeteci kaynağını açıklayabilir.

2.3.2. Gazetecinin Sorumlulukları

- Ø Gazeteci, basın özgürlüğünü, halkın doğru haber alma, bilgi edinme hakkı adına dürüst biçimde kullanır. Bu amaçla her türlü sansür ve oto sansürle mücadele etmeli, halkı da bu yönde bilgilendirmelidir.
- Ø Gazetecinin halka karşı sorumluluğu, başta işverenine ve kamu otoritelerine karşı olmak üzere, öteki tüm sorumluluktan önce gelir.
- Ø Bilgi ve haberleşme özgür düşünce, herhangi bir ticari mal ve hizmetten farklı olarak toplumsal bir nitelik taşır. Gazeteci, ilettiği haber ve bilginin sorumluluğunu üstlenir ve paylaşır
- Ø Gazetecinin özgürlüğünün içeriğini ve sınırlarını, öncelikle, sorumluluklarıyla meslek ilkeleri belirler.

Resim-2.2:Gazeteciler cemiyeti başkanının konuşması

2.3.3. Gazetecinin Temel Görevleri ve İlkeleri

- Ø Halkın bilgi edinme hakkı uyarınca, gazeteci kendi açısından sonuçları ne olursa olsun, gerçeklere ve doğrulara saygı duymak ve uymak zorundadır.
- Ø Gazeteci; bilgi ve haber alma, yorum yapma ve eleştirme özgürlüklerini ne pahasına olursa olsun savunur.
- Ø Gazeteci; başta barış, demokrasi ve insan hakları olmak üzere insanlığın evrensel değerlerini, çok sesliliği, farklılıklara saygıyı savunur. Her türden şiddeti haklı gösteren, özendirilen, kışkırtan yayın yapmaz.
- Ø Gazeteci; kaynağını öğrenmediği bilgi ve haberleri yayınlamaz.
- Ø Gazeteci; temel bilgileri yok edemez, görmezlikten gelemes ve metinler ile bilgileri değiştiremez ve tahrif edemez. Yanlış, yanıltıcı ve tahrif edilmiş yayın malzemesi kullanmaktan uzak durur.
- Ø Gazeteci; bilgi, haber, fotoğraf, görüntü, ses ve belge elde etmek için yanıltıcı yöntemler kullanamaz.
- Ø Gazeteci; kamuya mal olmuş bir şahsiyet bile olsa, halkın haber alma, bilgilenme hakkıyla doğrudan bağlantılı olmayan hiçbir amaç için, izin verilmedikçe, özel yaşamın gizliliği ilkesini ihlal edemez.
- Ø Gazeteci; yayınlanmış her yanlışı en kısa sürede düzeltmekle yükümlüdür. İstismar edilmemesi, kötüye kullanılmaması ve kabul edilebilir boyut ve biçimde yapılması kaydıyla cevap hakkına saygılı olmalıdır.
- Ø Gazeteci; kendisine güvenilerek verilmiş bilgilerin, belgelerin kaynaklarını, kendileri izin vermediği sürece, mesleki gizlilik ilkesi uyarınca, hiçbir şekilde açıklamaz.
- Ø Gazeteci; çalıntı, iftira, hakaret, lekeleme, saptırma, manipülasyon, söylenti, dedikodu ve dayanaksız suçlamalardan kesinlikle uzak durur.

- Ø Gazeteci; bir bilgininin, haberin yayını ya da yayınlanmaması karşılığı hiçbir maddi ve manevi avantajın peşinde olamaz.
- Ø Gazeteci; mesleğini reklâmcılık, halkla ilişkiler veya propagandacılıkla karıştıramaz. İlan ve reklâm kaynaklarından herhangi bir telkin ve tavsiye alamaz, maddi çıkar sağlayamaz.
- Ø Gazeteci; hangi konuda olursa olsun, elde ettiği bilgileri yayımlamadan kendi yararına kullanamaz. Mesleğini, ne şekilde olursa olsun,(yasaların ve yönetmeliklerin kendisine tanıdığı hakların dışında) ayrıcalıklar kazanmak amacıyla kullanamaz.
- Ø Gazeteci; her ne amaçla olursa olsun, tehdit ve şantaj gibi yollara başvurmaz. Kendisine yapılan baskılara da karşı koyar.
- Ø Gazeteci; her türlü baskıyı reddeder ve çalıştığı kurumun dışında, kimseden işiyle ilgili bir talimat alamaz.
- Ø Gazeteci sıfatını taşımayı hak eden herkes, meslek ilkelerine en yüksek seviyede uymayı taahhüt eder. Ülkesindeki yasalara saygılı olmakla birlikte, hükümet ve benzeri kurumların müdahalelerine kapalıdır. Mesleki olarak yalnızca meslektaşlarının ve kamuoyunun değerlendirmeleri ile bağımsız yargı organlarının kararlarını dikkate alır.
- Ø Gazeteci; devleti yönetenlerin belirlediği ulusal ve uluslararası politika konularında önyargılara değil, halkın haber alma hakkına dayanır. Onu, mesleğin temel ilkeleri ve özgürlükçü demokrasi kaygıları yönlendirir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Sınıfınızda gazetecilik türlerini ve gazetecinin niteliklerini araştırarak gruplar oluşturunuz. Ayrıntılı bir şekilde yaptığınız araştırmalarınızı daha önce öğrendiklerinizin ışığında, önce kendi grubunuzda sonra sınıfınızdaki diğer gruplardaki arkadaşlarınızla değerlendirmesini yaparak eksik ya da hatalı gördüğünüz konularla ilgili öğrenme faaliyetine dönerek konuyu tekrar ediniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Gazetecilik türlerini inceleyiniz.	Ø Kadrolu gazetecilik hakkında internette arama motorlarını kullanarak bilgi toplayınız.
Ø Kişisel niteliklerinizi inceleyerek, gazetecilik niteliklerini ile karşılaştırılmasını yapınız.	Ø Gazetecinin sahip olması gereken nitelikler konusunu tekrar ediniz. Bu niteliklerden hangilerini taşıdığınız konusunda arkadaşlarınızın fikirlerine başvurunuz.
Ø Gazetecinin hak ve sorumluluklarını inceleyiniz.	Ø İlgili konuya tekrar dönerek inceleyiniz. Gazetecinin hak ve sorumluluklarının kullanımına ait örnekler toplayınız.

Performans Değerlendirme

Gözlenecek Davranışlar	Evet	Hayır
Ø Gazetecilik türlerini incelediniz mi?		
Ø Kişisel niteliklerinizi inceleyerek, gazetecilik nitelikleri ile karşılaştırma yaptınız mı?		
Ø Gazetecinin hak ve sorumluluklarını incelediniz mi?		

Cevaplarınızda hayır seçeneği işaretliyse faaliyete geri dönerek tekrar ediniz. Cevaplarınızın tümü evetse bir sonraki faaliyete geçebilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi gazetecinin sorumluluklarından değildir?
 - A) Halkın doğru haber alma ihtiyacını karşılama
 - B) Basın özgürlüğünü dürüstçe kullanma
 - C) Sansürle mücadele etme
 - D) İlettiği haberin sorumluluğunu almama
2. Aşağıdakilerden hangisi gazetecinin haklarından değildir?
 - A) Halkı ilgilendiren tüm olayları izleme
 - B) Halkı ilgilendiren olaylarla ilgili araştırma yapma
 - C) Özel çıkarları için araştırma yapma
 - D) Haber kaynaklarına ulaşma
3. Gazeteci işiyle ilgili talimatları kimden alır?
 - A) Haber aldığı kaynaktan
 - B) Resmi kurumlardan
 - C) Haber verdiği kitleden
 - D) Çalıştığı kurumdan
4. Aşağıdaki ifadelerden hangisi gazeteci için söylenemez?
 - A) Kadrolu veya sözleşmeli çalışır.
 - B) Olaylar hakkında görüş belirtir.
 - C) Esas işi haberciliktir.
 - D) Yasalar karşısında sorumlu değildir
5. Aşağıdakilerden hangisi serbest gazetecilikte önemli değildir?
 - A) Acele etmek
 - B) İkna etme yeteneği
 - C) Kişisel disiplin
 - D) Cesaret

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

1. Fikir gazeteciliği, belirli bir görüşü savunarak toplumu; görevi yapar. Kitleleri; almış insanlardır.haberlerin yanında makaleler de yer alır.
2. Kitle gazeteciliği diğer adıyla günümüzde çok yaygın olarak görülen gazetecilik türüdür.
3. Ele aldığı konuları ayrıntılı olarak inceleyen bazen yerel, bazen de ulusal özellik gösteren gazetelere denir.
4. Tek bir basın- yayın kuruluşu tarafından basılan ve en az üç komşu ilde ya da en az bir coğrafi bölgede yayımlanan süreli yayınlara denir.
5. Dünyanın ve ülkenin, her tarafından, her türlü haberlere sayfalarında yer veren ve çok geniş bir okuyucu kitlesine sahip olan gazetelere..... denir.
6. Türkiye'deki internet gazeteciliğinin kısa zamanda hızla yaygınlaşmasının nedenimedya sektörünü etkilemesidir.
7. Standart boy bir gazetenin bir orta katlanmasıyla elde edilen 38-28 cm ebatlarındaki gazetelere denir.
8. İşlevi ve sorumlulukları ışığında, gazeteciler örgütlenme hakkının yanı sıra, görevinin maddi ve manevi güvencesini sağlayan sahiptir.
9. Spor gazetecisi, gazeteciliğin en temel kriteri olantoplumla sözleşmiş sayılır.
10. Herhangi bir basın kuruluşuna bağlı olmaksızın çalışan gazetecileredenir.

Aşağıda verilen ifadelerin başındaki boşluğa doğru ise (D) yanlışsa (Y) koyunuz.

- ()11. Fikir gazeteleri haberlerin derinliğine inerek nedenlerini araştırırlar.
- ()12. Yerel basında tüm ülkenin sorunları ele alınıp değerlendirilir.
- ()13. Gazeteci, esas işi habercilik olan kişidir.
- ()14. Günlük periyotlar halinde yayınlanan, kitlesinin belirsiz olduğu gazetelere haftalık gazeteler denir.
- ()15. Fikir gazetelerinin magazin gazetelerine oranla satış dağılımları düşüktür.
- ()16. Gazeteci, inanmadığı bir görüşü savunmaya ve meslek ilkelerine aykırı bir iş yapmaya zorlanabilir.
- ()17. Fikir gazetelerinin bir diğer adı bulvar gazeteleridir.
- ()18. Magazin gazetelerinde yer alan haberlerin tümü renkli haber şeklinde ele alınır.

- ()19. Yerel basının hedef kitlesini tanınması önemli değildir.
- ()20. Ulusal gazetelerin İzmir, Ankara ve İstanbul gibi büyük illerde bölgesel ekler çıkardıkları görölmektedir.

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

21. Aşağıdakilerden hangisi ekonomi gazetelerine ait bir örnektir?
- A) Sabah Gazetesi
B) Foto Maç
C) Cumhuriyet Gazetesi
D) Referans Gazetesi
22. Aşağıdakilerden hangisi bölgesel gazetelere ait bir örnektir?
- A) Ekonomik Çözüm Gazetesi
B) Zaman Gazetesi
C) Vatan Gazetesi
D) Yeni Asır Gazetesi
23. Aşağıdakilerden hangisi aylık gazetelere ait bir örnektir?
- A) Radikal Gazetesi
B) Hürriyet Gazetesi
C) Milliyet Gazetesi
D) Ufuk Ötesi

CEVAP ANAHTARLARI

Öğrenme Faaliyeti-1 Cevap Anahtarı

1.	D
2.	Y
3.	D
4.	Y
5.	D

Öğrenme Faaliyeti-2cevap Anahtarı

1.	D
2.	C
3.	D
4.	D
5.	A

Modül Değerlendirme Cevap Anahtarı

1.	BİLİNÇLENDİRME, YÜKSEK EĞİTİM, CİDDİ İÇERİKLİ
2.	MAGAZİN GAZETECİLİĞİ
3.	AYLIK GAZETELER
4.	BÖLGESEL GAZETELER
5.	ULUSAL GAZETELER
6.	EKONOMİK KRİZİN
7.	TABLOİD BOY GAZETELER
8.	SÖZLEŞME YAPMA HAKKINA
9.	OBJEKTİFLİK KONUSUNDA
10.	SERBEST GAZETECİ
11.	D
12.	Y
13.	D
14.	Y
15.	D
16.	Y
17.	Y
18.	D
19.	Y
20.	D
21.	D
22.	D
23.	D

KAYNAKLAR

- Ø BELSEY A.,R. Chadwick, **Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998
- Ø BODUR Feyyaz, **Yerel Basında Yönetim ve Örgüt Yapısı**, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, 1997.
- Ø BROWNE Christopher, **Gazetecinin El Kitabı**, Media Cat Kitapları, İstanbul,2001
- Ø GÖNENÇ E. Özgür, **Medya Dünyası**, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2004
- Ø GÜNEŞSOY Sencer, **Gazeteciliğin Temel İlkeleri**, Ankara iktisadi ve ticari ilimler akademisi gazetecilik ve halkla ilişkiler yüksek okulu,1979–1980
- Ø RİGEL Nurdoğan, **İleti Tasarımında HABER**, Der Yayınları, İstanbul, 2000.
- Ø SCHLAPP Hermann, **Gazeteciliğe Giriş**, Çeviren Işık Aygün, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, Ankara, 2000.
- Ø YÜKSEL Erkan, Halil İbrahim GÜRCAN, **Haber Toplama ve Yazma**, Tablet Kitabevi, Konya, 2005
- Ø TOKGÖZ Oya, **Temel Gazetecilik**, İmge Kitabevi, Ankara, 2000.
- Ø <http://www.gazeteler.com>
- Ø <http://www.dorduncukuvvetmedya.com>
- Ø Gazeteciler Cemiyeti Başkanın Fotoğrafı ve Kazete ye ait olan Fotoğraflar Kazete bürosundan alınmıştır.